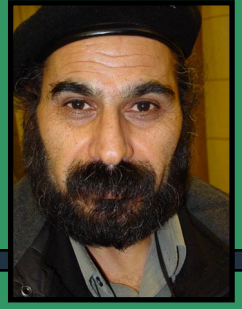

helbest

EHMED HUSEYNÎ

Bi xewna we pênûsê dilorînîm

NEFEL

www.nefel.com

info@nefel.com

Bi xewna we pênûsê dilorînim

Bi xewna we pênûsê dilorînim

EHMED HUSEYNÎ

NEFEL
Stockholm
2002

www.nefel.com
info@nefel.com

Ehmed Huseynî: Bi xewna we pênuşê dilorînim

Weşanxane: Nefel
Sandfjärdsgatan 10, 11 tr.
120 57 Årsta / Sweden

www.nefel.com
info@nefel.com

© Ehmed Huseynî û Nefel

Çapa dijîtal: 2002
ISBN: 91-973195-8-9

Çapa kevin: Jîna nû

Grafika pirtûkê: Arif Zêrevan
Wêneyê nivîskarî: Arif Zêrevan

Bêyî destûreka nivîskî ti kes nikare vê pirtûkê ji nû ve
bi ti awayî çap bike, kopî bike yan li ber wê zêde bike.

Çênabe ko ti kes fayla vê pirtûkê kopî bike
û di Internetê de bêxe malpera xwe.

Nêverok

Dilokek ji niyaza pêşgotinê	9
Bûka agir	11
Zerdeştê biharê	18
Şino can	21
Yek çira	26
Du çira	30
Sê çira	33
Çarçira	36
Newroz û serbitackirina qublenameya giyan!	39
Rono	44
Ronahî	46
Tilî	51
Dayik	56
Seîd Rêzanî	57
Amûdê	58
Menal	59
Sîpano	60
Taha Xelîl	61
Ferat	62
Girê Şermola	64
Dûrî	65
Pirs	66
Dîlan	67
Bo Remzî Kerîm (S. Rêving)	68

Derdî dûrî.. Derdî dûrî kuştîme
Derdî wişyarî û sebûrî kuştîme
Yadî yaran û welatîm roj û şew
Lê heram kirdim qerar û xurd û xew
Xem rewênêk lêre min nakem bedî
Çon pena bo mey nebim, saqî! Edî!!
Nabînim xak û welat û şarî xom
Naabînim nasya û dost û yarî xom
Rû le her laye dekem, namo ye bom
Nabînim çêjwan û kewne lanî xom
şew dekêşim, şew nexûnî û bê xewî
Roj deçêjim derd û daxî bê ewî

HÊMIN

Kesê mihnet dî û firqet vexwarî cer'eya hicrê
Girî wan tê bi halê min, di vê hicran û zecrê da
Bi dama muhbetê bend im, xedenga firqetê dil nuht
Bi şubhê murxî nîm besmel di hev wer tîm di xwînê da

MELAYÊ CIZÎRÎ

Dilokek ji niyaza pêşgotinê

Yara min... Babelîskeke xwîngerm – sergerdan ji rewrewka wê – çolistanê dipijiqe, li ber dergehên rizyayî yên dilê min, toza xwe pêşkêşî termê bêrikirinê dike... şeveke reş a tarî giyanê min bi bîna hinê, bi tîna gulbey-bûn û hezhezûkan, miz dide. Ez û pencereya çavbirçî, gulên ko ji çilmisandinê çeng dibin û baskên mirinê, ta ko di hêlîna payîna min de fêrî firînê bibin.

Erê yarê... va me, di perestgeha şîniya dijwar de me, di nav destên xwedakî zorba de, wek mirîdekî gunehkar dilerizim. Li beramber çirên qonaxê bi destê westana xwe digrim û bi hustexwrî sucde dibim. Firtonan û şevbuhêrkên bi tore di bîbikên xwe de kedî dikim, bê berpala û bê fener, di zixtên mirina hovane de, aferîdeyekî bê zar û xewnşikestî me.

Ez dê ji kîjan alî ve xwe bi ser çemê nalîna we de noq kim?

Ez dê li bin kîjan esmanî axeke sar bo xwe hilbijêrim ta ko laşê min bi kurmikên taristanê û bêdengiyê şa bibe?

Ez diramiyam

çawa jiyan derbas dibe

çawa bi bêdengiyek mezin mirin têt

...jiyanên me rûbar in

xwe tevî deryayê dikin

derya jî mirin e

Khorkhe Manrik (1440–1478)

Ez dê kîjan heyvê li ser darbesta xwe, di sînga oxirê de daçikînim ta ko fêrîşteyên girî mist bi mist, di gurrîna pêlan de, bişkoj bi bişkoj di daristana nalînê de, doj bi doj di raperîna lêvtîna bengînê de bixeniqin?

Xemgîn im yarê, bazinê vê êvarê di hûçikên dilokên te de, asê maye. Ne zaroktî û nê jî hespên dudil dikarin hetava van sirûdan bigihînin herikî-

na rûbarê demê. Ne rengxwelî nêzî harmoniya qebqebê dibe û ne jî kewên reşbênîyê xwe dispêrin seretayiya firînê. Te di bin zimanê xwe de dimeyînim/te di agirdanka parsûyên xwe de dikelînim/te di kalana kêlîkan de, di landika pinpinîkan de, di volqana perîkan de dilorînim/kezîmarên te bi berbejn û pazbendan, bi xoşûxwanên rêving û revendan, bi îstgeh (pageh, îstasyon) û bendergeh (lîman) û çadîrgeh û xwînreh û bi kormehan dixemilînim. (Hemû rengên kevnar di dilê min de xwedî ronahiyek xemgîn in. Ma gelo di xuristê de jî wisan in, yan çavê min nexweş in. –Van Gogh–)

Rono

Li ser bergeha wê oqyanûsa axîne rengên qedera me ji guhanê babelîskan dihate dotin. Her ko ferhenga rengan di pêxêra (Girê şermolan) de diçelqiya, rengê qehweyî, dilop dilop, ji qilçix û belgan, ji pîvong û stîrîz-erkan, ji bîntengiya keroşk û qitikan, dinuqutî...

Rengê qehweyî ye, rengê zaroktiya me yî qurmiçî ye. Li wê çolistana tozperest, eger axîn û ax ji dayik bûn, eger şevçirax ji memikên êşê qut bûn, wê mirî bêrîkirina zindiyan bi cî bikin. Lê jîndar wê çawa qehweyîya çavê miriyan ji bîr bikin???

Bûka agir

Eger hat û çïyan bi dilovanî destên berbangê ji pêçeka kevirînî ya evînê deranîn...

Kelagirî di dilê Hekarê de geştir dibe, li ser pelên axîna wê î tûj – ji bêçarî – kew û dîlan hev dinasin.

Berbangê te,
di banga riziyayî de,
mat mayî
dilop dilop
baz dide ji seyrana şûr
kulîlkên bi demûşa şebnemê
yên bi nûşeyên dawa serdemê, har bûbûn
li pê te
li pê xizêma dilê te
gîhiştin
xwe dahiştin pêla rewrewka dûr
vê taristana kûr.
Mêvanên te ne potîn û xewnên stûr
bagera tozê, Romî û kûrekûr
serbazên çavsor, psîkopat
rimbazên bêcir î bigincir
mirin,
mirina ko tiqîya ye cûr bi cûr
tiliyên te ji nifran derdibin
şîşên birînan di lerza te de,
kerr dibin
û sibehên te şermîn in,
koçên xwe di mij û talanê de, bar dikin
êvarên şîrkî di herikîna gezo de:

şûnşopan û çizeçiza dilan
hêlînên hêwî yên qulingan
sersariya rêvingan
reçgirêdana gulan
di ava maçê de, nas dikin
helbestên barana tirsokî
sazbendekî bêhiş,
tembûreke kod bixwîn
bext dane te,
rext dane te,
next dane te,
gulvedana termê te, sipas dikin.
De rabe Hekarê!!
Li te gunehkarê
şevbuhêrka te
dîroka te nû ye...
şîniya te,
gava payîzê zû ye...
tu ar î,
tu neviya dû ye...
bûka ji gîhasêvkê
bê lîlandin û berbû ye...

şevger,
payîza pirçzer, digindirin
zarokên bi şîrvekirî,
çavşînkên şîmakirî,
digindirin
zimanê jêkirî
xwîna xwe dimije, digindire
xwe çem dike
devê berbanga gemkirî
salên ji berû û mewîjan, çûn
winda bûn.

Bi hetava giyan re zîvirîn
û gindirîn
xewn ji hev ditirsin

hêsrên hinarkên zer diçikin,
zarok navên xwe, rojçêbûnên xwe
diçirînin
ne dilşad û ne dilşîn in
şagirtên serdema ceger bixwîn in,
lepên gundiyan bi lez
movikên xwe hiltînin
tarî bi gazin e ji tarîtiya xwe
tû dike rengê xwe,
dergeh tên girtin
bahozên zer poşman dibin
rûbarên sor ji keskesorê
bêguman dibin
zemîn têt xemilandin
seranserî Hekarê têt "irisandin:
bi maçên zuha
bi lêvên qelşî
bi sîngên sîngokirî
bi pêsîrên tazîkirî
bi Hekarê,... nîvsax
nîvsaxî mirî.

Hekarê?!!
De rabe ser xwe!
Rabe, zengil bide dest xwe
hemû rexên payîzê ji hawara te re
hatine afirandin
kolan bi kolan dilbijokên te ne
hemû gornepa^aên tovên gwîzê
gor bi gor dilbijokên vedana te ne
dayîkên xas
li ser bênderan
berzûrî pêxemberan dibin
sorgul guh nadin mûzîka baranê
Yezdanê pak û dilzarokî
Xwedanê not û neh navên fediyokî
ketiye serê dîlanê Hekarê...

tê keve destên wî,
pêlekê ji xwêdana xwe bidçyê
lê xwe medçyê lê
lê lê bi qurbanê.

Payîz e Hekarê
de rabe gulokê
vexwe, wekû şûrekî di ber xwe xe
nalîna teçokê
rabe ta ko em bi ava bîhokan destnimêj bigrin
ma ne:
rojhilat di xaftanê te de asê bûye!!
Rojava di çepkên te de çêbûye!!
Bakur ketiye paş çeperên şevê!!
Başûr bûye leheng û hozanê revê!!
De rabe bo min bêje:
kîjan darê ji dilê xwe re bikme kerker
kîjan darbestê
ji govenda birçiyên re bikime per
kîjan çiyayî ji hejmartina qamçiyên re
bikme ferheng
kîjan zemînê ji sirûda serbixwebûnê re
bikme pêşeng
kîjan helbestê ji naskirina hebûnê re
bikme sînor
kîjan mebestê ji gewriya nebûnê re
bikme tor...?
Rabe bo min bêje:
kîjan stranê di bin çermê xwe de veşêrim
bo piyala serxweşiyê
kîjan lavlavê hilgirim
bi dû termê xwe de
bo şemala rûreşiyê...?
Kîjan peyvê ji te re bikme balgeh?
Kîjan xencerê ji pêşênîka te re bikime şeh?
Kîjan Qendîlê ji cergê te re bikime reh?
Amade be Hekar!

Ez û tu bi تنها xwe ne
bo te şîn, bejna qirkirinê
û çavên Zîn..
bo min kîn
bîna bendewariyê
kêferata Hemrîn

Hekarê!!

Îro... min tu ji serhişkiya çiyar hilbijartiyî
îro ... min tu di albuma giyan de veşartiyî

îro tu jîn î,

dilrevîn î

bi vizeviza gullan jimartî yî

dî riwê min de girtine, guliyên berfê

li ber çavên te yên hingivînî

sêdar kirine banga defê

ta ko /Heko/ ne dawiya qîrînê be

ne mizgînxêra evînê be

ne goşiya çinînê be

ne xewna ax be

ne bûka taxê be

tên, ji çar alî, demsak û payîzên qerfê.

Bêdengiya te payîz e

mirin bi ser te de ket

gulwaz ji ferhenga te diherikin,

bê minet

diltengbûna te

li gullebaranê rast tê

dilê me bi ser te de dikeve/

welat dibişkive

dî guharê berbangê de dilive/

tevzînok

pîrhevok, te bi nav dikin

Dilop

D

i

l

o

p

Canê te li me belav dîkin

H

e

k

a

r

ê

H

Hawar e. zixtên serxweş dihingivin gurçîka rojhilat

Hişê hîman bi qolincan têt guvaştin

Dilsojiya pinpinîkan hej û xwelibakirina gulan,

goristanên bîrtûj, bi tîpên reş î geş dinivîsîn:

xelat, xelat

husa hatiye serê kewan, romana bênav e

wîşeya bêzirav e,

navnîşana felat e...felat.

E

Esmanê gerdenşîn e,

ewrekî sergerdan û dîn e,

dêmên teze û berberoka terikî xwe newq dîkin

banga gulfiroşan ji xilmaşbûnê radîkin

sînga germ bi aleke pîrozî şa dîkin.

K

Kevok li hev dicivin

xwe dişon bi keskesora çîyan

xwe dadiweşînin ji ariya topan

xwe diçivînin

xwe digihînin hêlîna killirî û şaxên nîştîman.

A

Azadiyeke sor

bi poşên xwe perda bindestiyê diçirîne

bi quloçên xwe navê zîndan

li ser eniya rokê dikole.

R

Ronî, nimebaran, rêçên tazî,

dastanên bargiran, çûkên şilbûyî, cejnên kûrdûnde,

bazên ko di xebxeba çiyar de dilebitin

ji pencên berbatê difilitin:

Kurd ?!!

Kurdistan an Kurdiştan

gêrikên bê moristan

tiriyê merzone û

lêva sedsalîya bîstan.

Ê

Êş, keziyên hevrêşimîn dipêçin bîranînên şêlû û serserî,

di xewnê de dibin bîn–bîhok

çivîk û zarok te himbêz dikin:

B û k a A g i r e

N a z i k e

L ê v t e n i k e

Payîzxêr e, gîrnijîneke bi guregur e.

Hekar!!

Wê gund û şar

sazbend û gulbuhar, bimrin

berberojên ko stûyên xwe bi dû rokê de xwar kirine,

dê bimrin

lê

dê şilî têkeve şûna zuhayîyê

dê banga te aza bibe ji pencên bayê

dê şalê te raweste li ber pêlên tayê

çûk, pepûk, taristan û neynûk

dê biweşin ji duriyana axîna dayê.

Zerdeştê biharê

Bo Zekiye Alkanê

Şev şîna şîn dike...
Hedan hêviyê hîn dike...
Bahoz buharê bîn dike...

1

şeva bê kelek,
Tu,
Pêlek ji Birca Belek,
Û,
Pitepita bayê felek.

2

Gulên çavhar
Di porê te de, derizên:
Movikên çaxê,
Poşmaniya qonaxê,
Nexşeyên deyxê,
Di seqema xewnê de, lerizîn..
Tu,
Biyaniya şor,
Azadiya zuha,
Bazdana reha,
Û...,
Bitavekirina meha,
Ji fikêfika xwînê, dipengizîn..
çavên bêkevok
Bêgezo û bîhok,

Agirê pîr..
Agirê ko ji qudûm dikeve..
Agirê ko di cejnê de,
Di pêçeka her du lêvên te de,
Radikeve..

3

Girî li ser dara sibehê..
Rojhilat û toza gunehê..
çiyayên geş, mîna şîniyê..
çirên vemirî, mîna xweşiyê..
Tu..,
Bayê ber tavê
Bajarên ko xwe li ba dikin..
Sînorên ko goristanan li hev par dikin..
Stêr ko xwe bi ser bişirîna te de xwar dikin..
Tu û buhar..,
Û guregurê di hêlîna evînê de şiyar dikin..

4

— Welat ko hat
Tîpên xwe di êgir de ji bîr kir
Dastan bi baskên Fîrat zencîr kir
— Welat ko hat
Ewrên buharê kirin hêsir
çiya ji xewnê re kirin pêsir
— Welat ko hat
Burûsk ji kalanê avêt
şîrava koç û konan mêt
— Welat ko hat
Dereng di jînê de rizîya
Dereng şîna sahî za
Û tu...,
Û welat... qebqeba kewan dinoş
Û welat... li ser kêlan gula reş e
Û welat... alên sor didirû
Û welat... wê sibehê te dabû dû

Û welat... pişkoka tirsê hildikir
Û welat... sonda te bi agir kil dikir
Û welat... kela berfê himbêz dike
Û welat... şehîdan di tava rokê de rêz dike
Û tu...,
Li morîkên welêt kerr û gêj bû..
Û welat di reşika çavên Diyarbekirê de, gelawêj bû..
Te berê xwe dayê,
Pinpinîk e, bi hêsrên Kurdistanê bi destnimêj bû..

Şino can

Şino can!! Dilê min ê stewiyayî bi xencerên bêdengiya
te. Hemû pêlên xav ên xwîna sor î matmayî
xwe çem dikin hinarkên şeva goristan,
û şev şêt û sermest e!
Li ber serê te bişşkojên giyan dibişkivin,
axa pîrozwer direqîse
çavên me dişkin û stêrkên penaberan ji dilşadiyê
dînalîn, hemû kulîlkên talanbûyî bîna xwe bi ser
zelûliya gorê de diguvêşin...
tu çûyî.. te kilitên zêrînî yên daristanan, yên
şkeft û qûntaran, bi xwe re biribûn
bêtaldeh û dîwar, te em li ber barana reş mîna
çûkên baskokirî hiştine
me dîrokek ji qalkan, ji te re dikir palpişt û
me serê xwe, me her derê hinara xwe datanî ser
gerdena gorê,
ya ko ji tîna rokên koçbar, xelmaşbûn bi mijankên
Qendîl himbêz kiribû...
hespê te parastina me ji bahozên bêrûmet nedikir
rim di goştê me de li ba dibûn
gumegum di kezeba me de ditevizî
simên biyaniyan di bibikên xewnê de radiçikiyan
me bar dikir û qantirên bîncikiyayî berya me
diwestiyan, bi çavine girikî li me temaşe dikirin
û hêdî hêdî digiriyan.
lê ji bilî gunehkariyê, ji çermê me nafire
lê ji bilî tawisekî, di hêlîna can de nîne
ji bilî dewr û dewranên quling û nêrkewan di esmanê
hişê me de nînin.
Ji bilî sirûda qayikên bê melevan di derya xwîna
me de nîne..

Karwanê dil-bîlhokî, hîva ro-zarokî
qumrî û pezkovî di êtûna berfê de, dilerizîn.
vaja baranê, zixt û halana dîlanê
saz û pinpinîkên kovanê bi dumanê, digevizîn.
biskên şevînî, lêv û miska dilrevînî
çirên buhara nîvco, gerdenîka şino û co, dipengizîn.
û şino can bi hemû babetan dijîn ta ko tovên
hebûna te bi tavên evînê av bidin. Bi hemû xoşxan
û lawik û dîrokan dimrin ta ko rexên
nebûna te bi tîrêjên berbangê, bi xuşexuşa çemê
azadiyê avis bikin.. Tu bi تنها xwe bûyî û
di ferhenga te de demsalên girî zuha dibûn.
Penaber in, koçer in, mişext û derbeder in, biyanî ne,
bêgane ne, xerîb in..
ax şino can ev peyvên oxira reş çî li bejn û
bala çiyar in, bejna zirav î ji bîna zeyzefûnên
kevnar, bejna şermokî ya ko xwe li nik kêlên gorê
bi bîranînên nexşeke dijwar pêçaye..

Me bar fikir... Xwedan stûxwar dibû
me bar fikir... Aras xembar dibû
me bar fikir... gerdûn gemar dibû
me bar fikir... jiyar tamsar dibû
Û şino can bi lez berê xwe dida şevbuhêrkên şahînşahiya
berûyan, komara başokan û perestgeha hehecîkan.
Were bi navê çiyar û dilovaniya xezalan, were tu û Ferat
li serdema mêrkujan temaşe kin, biyanî ne ji dû piştî xewna me ve-
nagerin,
her ko dibe buhar ji bîna şilêran bînteng dibin,
bi seyrangêh û zozanan madtirş dibin,
cîqên havînê ne,
sînga wan û bayê Zozik li hev nakin. Bayê te mîna marmasîkî
di gewriya wan de dimîne,
xewna te kenê wan dorpêç dike
û mîna bav û kalên xwe,
lê vê carê ne bi hesp û şûr û mertalan,
lê bi gulle û tank û topan şino can, bi gaz û jehr

bi balafir û serbazan şino can, bi potînên stûr, bi singo û bombe
û bi zikreşiya zemanan şino can..

Mahabadê! Gêrikên rengo—rengo bi demûşa giyanê te ketine
Mahabadê! Hespên boz î birîndar serî ji bayê ber tavê stendine
Mahabadê! Koçer in, di konên bêstûn de, di şopa
derdê te de raketine
Mahabadê! Û ken ji nû ve bi adarokan re nifir e,
pêjneke çetin e.

Sar e û zaroka min heft mehî bû.

»Gulvedana« min keser vedida û bi çavekî ziq î bêbizav li rêzên
mij û çiyar dinêrî,

her ko şujinên dîrokê lerzek didan canê wê, vedicifilî
li pêçek û çavşînka xwe dipirsî.

Min Gulvedan bi ahengên seqemê dilorand
wê jî lçeneta zarokan di hêlana sedsaliya bîstan de,
ditepand.

Û şîr di çiçikên êvarê de dimiçiqî, penêr û jajî
dî qurçikên buharê de diperçiqîn,
sorgul di lêvên Gulvedan de zuha dibûn,
kezeb e...! şêrîn e şino can!

Û va ye, çûka bihiştê ye, bi baskên nermînî xwe dihungivîne bédengiya
gorê,

perda şîniyê bi çîveçîva giyanê xwe ji ser rûyê dîroka segbav
dide alî,

tu destê xwe dirêj dikî û Gulvedana min î heft mehî
dî germahiya birîna te de xewa dawîn hildibijêre.

Û bi tenha ye Sebrê!

Dîne te di werzên şîna xweş de serxweş e
Vîzevîza keldumana koçbariya te de morîkên reş e
Guharên şeva bêguh

çemên hinarkên te, peşkên kila te î şor, ji ber dike
bi tenha ye Sebrê

çend kew di xurçukê de

çend simbilên hesretê di quncikê de

Xewnan ji bîra dilê te dikişîne
şalûrên kenê te
Fincaneke qehwe ji ava Xabûr
Û teşîrêsekê ji pêxêra bahoza te radikişîne
Goşiyên kenê te / Tirş e kenê te, goşiyên sor
Xwîna nûrijyayî li ser eniya sînor /
Kanîn elbikên mewjên te / canbazên li hawîrdor /
Gullebaran e Sebrê!
Gulle, gulle har dibe kula te.
Tamsar dibe firmiska ji kila te
Û hawara te tûj e, qeymaxê şeva kor dişkîne
Gava te ya sist û bêarmanc di goştê demê de hiltîne
Mayin in di bin gîha de ne
Mayin in di tevna riya de ne
Mayin in di rojname û mehan de ne
şarên Mûsilî ne, şohiyên kesrewanî ne
kiras û xeftanên gulgulî ne,
di kinişta şevê de
di mala Xwedê de birçî ne

...

Kî dê çiyar di dîroka mirinê de bilorîne!!?

Şino can û şevên penaberan bêxew zîz dibin
li wçalî pencerê,
şevreş û pêlên xwînê bi hev re dastana seqemê, hawara berd û hîman
dadimezirînin.

Û li wçalî pencerê, rengkî qetranî ji spîbûna oda min diherike
bi ser wêneyên dîwêr de dipêle, hemû bîranîn bi hev re diteqin.

Dilê min î ji qirkirinê, ji ferhenga şehîdan
xwe ji gerzela bêrîkirinê çem dike, xwe radipelîne, digindire
bi ser nêrînen te de, bi ser dengekî xemgîn de, dengekî
ku dirust bûye ta ko bikaribe damarên şevê di ser dev re bibe
bi termê rokê.

Dirust bûye ta ko bikaribe dil bi şîniyên giranbuha binermijîne.

Û dîwarên odê şino can diqirçin, »Kanîspî« diponije û roj ji maça

»Helec« hiltê,
û gora bêdeng di pêûsê de radipere, »Bavê Felek« û dilê Kurdekî bêwar
bi hev re diqîrin, şadî mîna xiltê kwîr di taristana navdar de winda dibe...
Ne helbest bi kêr tîn û ne lojîka jînê
ne şev diweste û ne jî karwan, kînê
ne gul vedibin û ne jî peya dibe siwarê evînê:
Lê lê lê Sebrê!
Mî go wextê malê me bar kirin jî belê
Lîbelê lo...
Lê mi go qasidê xelk û çalemê tev
diçin û tîno...
Qasidê min û bejna zirav, dêmên dugulî
gulokê berfê, tavê baranê tev de tîno...
Ay lê lê Sebrê... Lê lê bexê... Bavo hey bavo.

Yek çira

I

Çiqasî tî bûn çiyayên te?
Rewrewka hesinî ji xewnên Dimdim bû
çiqasî di derya jînê de karwanên te
perwanên te mirina şevçiraxan dîbûn?
Av bi zimanê »Pîremerdûn« diket
evîna me, gulçîna me, govenda gulan,
ji buhara şûr û rîman dadiket
qevdek ji roka şkestî
mistek feryad û serbestî
ji gulistana birînê derdiket
li nik mij û keldumana zîyanê
zuha, bêbaran û bi tenha radiket.

2

Xewna te li kû ye Xwedayo...?
Û keskesora yanzde rengî
di esmanê şevê de dilikume
te em bi şîrê şêran xapandin
te em di gerdenîka komarê de civandin
û Ahoremezda di bayê sibê de
di lerza mûmê de, livandin
û guhanê Sablax va ye
bi tiliyên te dinixume..
ma te ha ji neviyên xwe heye...?
Hişê me di sînê gernamê de kerr bûye
êvara ko şilêr tê de kuştin
va ye di birîna guldankê de werbûye
tyerê berate ro li nîvro
fêrî goştê me bûye
û tu jî bi ser de çûyî û kenê sorgulê jî bi te re çûye.

3

Ewrên bêrîkirinê
xwe ji sêhawîr li te digirtin
dergehên dîroka ji xweliyê
bi dû Mezopotamya de digirtin..
Komara ji xunavê
ji werzan û tavê
ji bejna sûlavê
ji destên te ên yasemînê radigirtin..
û me newqa çiya
baskên giya
dagirtin bi mêran û egidan
daristineke tirs
ristikek pirs
te da ber xumexuma şehîdan
û zinarên zirz î miz
mişt dibûn bi pezkoviyên aramê
serdema şît î xiniz
dijminên çavsor î diz
bûbûn kevan
pelû dibûn mîna guran
qirêj dikirin pkrozbahiya gernamê..
û dilşadiya şîrgermî
bîranînên sedcar..
Yekçira xembar
çarçirên kevnar
Dafên te bapîr û lavlavên te
her çar şîlanên jîndar..
bi ser kêferata me de piç bi piç
mirin bi mirin daketin xwar.

4

Û Qazî!!
Tarîbûn di hilma şevê de
tîrtir bûbû giyanê te
ê ji çavliwêmana gîhan
di serhişkiya bayê kur de

şîntir bûbû
xencera te ya ji Xelat û Sîpan
di azadiya ber tavê de
zingarîtir bûbû
qada merd.. rivîna bada te ya bi derd
gezoya talanê
di bêrikên gwîzê de
sersarîtir bûbû
zimanê te yê ji lalan
ji destpêka jena nîştiman
di devê berfa sor de tîtir bûbû.

5

Wê gavê
me rexên sirûdê bi nermîn kolan
lê bêbext bû hişê şehrezat
me xaçerêkên xewna te
bi tûj–rengên balgeha Zîn kolan
lê bêbext e evîn ko ji ferhenga Xanî be
Mîtra li me vedigeriya, disincirî
Baba Tahir xwe radipêça bi helbestên kelogirî.

6

Wê gavê Kawa di çarçira de vêdiket..
Anahîta diçirisî li ser hina xwîna te
dilê te ji neçneçê kesktir bû
hawara benefşan
raperîna zirne û deholan
çi li bejna agir bûn
hêlînên kevokan
ji cubbê te dipekiyan
cendekê Gelawêj
Zendavista û dengbêjên bênimêj
li dilovaniya Laleş vedigeriyan.
Û Qazî!!
Koremarekî ji milên Zeha
di hubra lerefxan de radiçikiya.

7

Wê gavê

me bi hêsrên xwe bang dikir:

Yekçira ye

û kerkerên mewîjînî

hê penaberan ji keserên Mahabadê

nepîvane...

Yekçira ye

û goristanên bêkêl

hê di hinarkên berbangê de

ne xuya ne...

Du çira

Zistana xemgîn, du çirên zêrîn û kulîlkên Komarê ji tenûra bendemanê derdixistin.. Bi gullebarana bêol û dîn
Kuliyên wê, guliyên wê, weliyên wê diristin.. Kîn e, talan e, xwîna kewan e bi ser guliyên berfê de dadixistin.

Eger

te bi qurteka av
ji Deryaçeyî Mahabad
tîna xwe şkand...

Eger te ji bêçarî
dengê xwe di dîrokê de
çand...

Eger te devê xwe
ji lepên şebnemê berda...

Eger tu bûyî nûner
siwarê mehîna derda

Eger

te kuç û kolanên sor
derbas kirin...

Eger teşîrêsan
teşiyên

xwe yên ji xwînê
di hişê te de rakirin...

tu yê bizanibî

ku tu gihiştî sêdar
û canê Kurdan...

û çirîskên qaşa gustîlka te
sira miskê dipêliya li ser

kenarên wicdanê te

û karbanên tizbiya felekê

ku yekoyeko li ser darbesta

Komarê radixistin
 û hatin
 zikreşiya wan di çavê wan de
 rimbaz û serbaz di gava wan de
 derbas bûn zîzbûna şevê..
 derbas bûn navika sêvê..
 derbas bûn hêlîna çûkan..
 derbas bûn bişîrîna bûkan..
 me di oxira tûj de daleqandin
 mayinên şîniyê di me de teqandin
 wê gavê..
 her du çîrên westiyayî
 pîjên roka çiriyayî
 û xweliya ji ber renga mayî
 ji goristanên me derdihatin
 em bi dû şopa te ketin
 sînorên te ji çermê me diketin
 ta ko em di Sîbîrya re derketin
 sal bûrîn
 di seqem û xwelîdankan de digevizîn
 li ser balgehên bêrîkirinê dilerizîn
 wê gavê
 perwana te bi agirû dilê me haş bûbû
 pêdariya tûyên şino
 bindestiya berûyên Balanbo
 û rastiya baranê şaş bûbû
 lê hê em zarokên te ne..
 serê me ji lêvên çiya nermtir e!!
 Dijmin bûye dost, rih nebûye bost!!
 Û kew...hew dibe dijminê serê xwe!!
 »Merqeda« te li kû ye Qazî
 Ta ko em bidinê berê xwe !!?
 Ta ko kûrekûra Êrmiye bimiçiqe...
 ta ko Zê bi xeml û xêz
 ji kenê hîman bipijjike
 ta ko zirta me jî
 di nav tiliyên te de bixeniqe.

Li nik
 tirsaxizêzîvê..
 li cem
 raperîna siya behîvê
 li ba bêdengiya
 çemê axîne
 li gel
 arama
 şaxên birîne
 bi dîwarê zindanê re
 bi ferhenga kovanê re
 li nik dîlanê
 çîrokên talanê

Em neviyên te ne
kenar in ji bo bihurîna navê te
mişext û bêwar in
hildiperikin dawa te
komarxwazên şîn in
sermest û dîn in
diniqutin ji sawa te.

mirina baranê
fêr dibû
têr dibû
ji heskirina jiyane!

Sê çira

Mem û Zîn

Tiliyên we yên bê xelekên nîşaniyê
bi ser ava Botan de diweşiyên..
dîwarên Birca Belek dilên bêkelek
li gel tac û gulwaza Komarê dimeşiyên..
pelên gulbuhar û lalan
winda dibçn bi cobaran
birûsk, payîz, hevdîn, rojên bi tîn
bi ahengên we re dinalîn û diêşiyên
şev e Zînê
tevlîhev im
dûrî te me
ji xwe direvim
were dînê carekê binoş
vê şeniyê
ji min bidoş
çavên te bûn bo dîlokên
bo rojhilat û pîrhevokan
çirên te bûn.. ewrên rûreş
ji gavên te bûn
ronahî bû
bendemana spehî bû
Mem
û axîn, ji şevreşê dikêşiyên..

Ferhad û Şêrîn

Destên we di penceran de xilmaş dibûn
qulingên westiyayî,

asoya bê ba mayî
roka ko bi pêlên kesk diçû ava
diyarî we dikirin..
koçer û kerî li we dizivirîn
xaniyên ji kilsa demê
şar û bangên li paş gemê
xwelibakirina nîştiman
lîlan û razan
di kezeba bendemana we de radibûn
û di derya eşqa pîroz de
kef û şîniya şîn şûdibûnlê şêrînê
lê bîhokê
fermo dilê vê kevokê
çirên te bûn
diçirisîn li ser xwîna wan sorgulan
kewên te bûn
xwe dispartin kurtepista wan kavilan
rêwî hatin lê şêrînê
konvegirtin li dor birînê
bi tenha ye
gir ji xewna ye
tu dilşad î!!!?
Tu bînçikandina Ferhad î.
Bi lapûşkên wê zemînê..

Siyamend û Xecê

Sîpanê Xelatê
Di ser dev re çûye
bi pirsan, û muzîk û seyranê
qonaxa bê tevzînok di xwêdana
gavên Demilqiran de, winda bûye
pezkovî ne, li deşta dîrokê diçêrin
bêrîkirinê..rojhilata xewnê dihêrin
şevên we, ava reş ji denê rokê vedixwin
stêrkên ne xuyayî
mirina çiran û oxiran,

perda hawarê li ser Silîva radixin
Lê lê Xecê!
Ne gelî ye
ne gilî ye
ne xwelî ye
ne jî sî ye
xwe dadidin şax û xêzên vê evînê
Lê lê Xecê!
Lê dayîka vê birînê
Siyamend e
ji elind e
xwe dipêçe li giyanê vê zemînê.

Çarçira

I

Yazde mehan stûn li bin perwazan vegirtin
Yazde mehan karexezalan
dilên xwe di rûyê rokê de nedigirtin
Mahabad û xuşkên xwe ji kêfxweşiyê digiriyan
Kulîlkên azadiy, bi bayê berbangê re difiriyan
Lê belê hatin!!?
Hatin vebîşirandina çarçira
ya zelal û dilovan
hatin xilmaşbûna qurnefilan
li ser dêmên nîştiman

* * *

Û êvarek perşkestî bi dû de dihat
seyrangeha leşkerên oldar e
celladên Ey Reqîba Dildar e
Dilbijokên guharên te ne
Biçokên avî û darên te ne
û hat
Nesrîn di destê xwe de kirin berbat
û Qazî tu mayî
Hevîrtirşê rojhilat...
Tu keskekî tarî û dilsoj bûyî
bîranîna her cejn û roj bûyî
serpêhatiyên me
gernameya başokan
kurtepirsa cangîrankurteçîrokên bapîran
erê, erê
tu çîrokvanekî bêwestan î
zeyzefûn û biya bî
zeytûn û kinêrên cewî

guhên xwe miç dikirin
di tovên tirsê de wêneyên te
hiltînin..
hişê zistanê bi heyvanê çarçira
dimeyînin..
darikên sîwakê û lerza sêdarê
bi hev re ditepînin

2

Wê gavê
em zarokên te bûn.
Keyqubad em bi nav kirine
Zeredeşt mîna qizwanan
mîna toza sim û karwanan
em belav kirine
paytextên spî, bêxweşî
hezar sînorî bi me ve da
trên û gemî li me siwar bûn
şev û tenhatî di kenê me de rabûn
û..
hê xwîna te di hêlîna çarçira de
zuha nebûbû
ji nû ve hatin
çî bi lez in ko tên Qazî?
Hê buhara Vasteras
negihiştibû şebnemê bilorîne
gerdûnê ji bîr kiribû
ku çerxa mirina me rawestîne
hatin desmala te ya hevrêşimî
ya ko me li dor êşa dilê xwe girêdabû
Gur in...gur in gur
hatin
desmal û dil bi hev re birin.

3

Wê gavê
bi lepên nalînê cergê çiyar badan

bi dû çil û pênc mûman de
lehiya êgir bi girî dadan.

4

Û hê jî em zarokên te ne Qazî
Te bernadin ji jîna xwe
bi te dijîn evîna xwe.

Eger tu çarçira
bê rêber, bi çevger
û matmayî mayî
Eger tu ji tirsê tî bûyî
û tu ketî gergerînoka
belkoya esmanê sahî
Eger te dilê xwe danî
ser destê xwe
û te kir qîrîn
li çiraxa wî Xwedayî
Eger te tembiyên xwe
yên zelûl û sar kirin dar
Eger te hirmiyên xwe
yên tirsok û jar, kirin mar
Eger tu hingivî Mahabad
Tu bûyî xembar
Eger tu ji çarçiran dûr ketî
tu di nav baxên bîranînê de
raketî
tu bûyî sermest û evîndar.

12/9 1990–19/1 1991

Newroz û serbitackirina qublenameya giyan!

I

Xwelibakirina agir

Xwelibakirina te, gurrêna wêneyên bişaftê di tava hêvê de – biskên te stiran in, qaçax in, şewatên navdar di herikêna xewnên te de, lêvên te yên birew di ûirisandina kenê hêman de, di serpêhati – sawa guran de, kulêlkan bi xunava agirênê dinuxumêne, bi ser bêdengiya çarmedor de hehecêk – mizgênxêran dibarîne.

Te ewrên mişt hêsir dikişikşand zeviyên çavirêmana sermest, fixana te gul vedidan û roka Sîpanê xwe bi awirên agirperestan dipêça, dûmana te dipêliya û hesreta dayikên reşgirêdayî, xewna bapîr û şehîdan bi xwe re winda dikir...

Me xweliya te bi hemû hişên xwînê ezber kir. Me jîndariya te bi çeperên matmayî parast. Me sûlavên xwe di naveroka rengê te de, di çepkên dîroka te de hilanîn û li ser spehîbûna sirûda oxirê, me cendek û buharên serberdayî raxistin. Me destên xwe davêt guliyên te yên zêrinî, me dilê xwe davêt nav guregura hewldana te û evîna çiyar xetîreyek bêrawestan bû...

Te xwe li bakir û şeva me xwekuştina pinpinîkên xatirxwestinê dihat xemilandin. Li ser zîzbûna ebrûyên te, li nik xwelibakirina stêrkên nûri-jyayî, kerwanan bargêh û konên reş vedigirtin.

Ji bêçarî dihingivîn bejna binefş û lalan û li toza ahengên kevnare rast dihatin, serûkaşî rûbarên Mezopotamyayê dibûn û diweşiyar. Mîna pelên payîzê ji dara xewnê diweşiyar. Mîniya wan heft ber bû, û ji agirê şeva pîrozwer hesinkarekî rûbedew berbanga niştîman ya dijwar û çetin, bi giyanê xwe re, banga wêranker û boş dipijiqandin!

Ey agirên vê êvara kavilbûyê!
Ey rojçêbûna şewata xunc û şaxan!!
Giyanpijnooo!!

Sersal e û lûtken çiya yên payedar û xoşewîst, yên ko serê xwe danîne ser zendê Zendavista, yên ko bi qeqqeba kewên kovandar û pirdax hatine lorandin, hêdî–hêdî xwe û bîranînên xwe dispêrin agirgeha rokê.. Hêdî–hêdî çirên bendixanan vêdikevin û sîbera KAWA ji pencereya şeva zikreş diherike, perdeyeke agirînî li tazîbûna berfê dike. Rojeke nû tê, li tenîşt berû û şengebîyan rûdinê. Agirekî newrozî ye û bi hilperikîna sînoran gurtir dibe.

Ferhenga bendemanê bi sema û tîna govendên rengo–rengo diqîçqîçîne. Ezmanê stemkar û nijadperestan ji nû ve xweliya êvaran werdigerîne zîmanê ku^atin û serjêkirina fenerên azadî û mehrevaniyê. Xwelibakirina te şox e û di çavên te de tovên lîlandineke bêhempa amade ye.

Li ser eniya te ey agirê dûrketî ji kezeba min, wê navên me yên şikestî û rengtarî geşbûna xwe bidomînin.

2

Şahnaziya avê

Di neynikên te yî şelû de, tuxmên hewara xwe vedişartin. Nijdeyên hespan di toz û rewrewka rêçên te de, û girî û rimbazên bîncikyayî berbandan hişyarî dilovaniyê dikin. Şahnaziya te bi me dadibû, em tîtir dibûn û bi salan tov û terkên xewnê tî diman. Tîna kezeba me bi lawik, xoşxan û dîlokkan nedişkêst, lê di herikîna sirûda te de, di bîntengiya elfabeya te yî dilkêş de, di xaçerêkên xuşexuşa te yî rewan de biyabaneke zelal û keşxe dibîşkivî.

Me nimêja xwe ya dawîn, nimêja herî dirêj di hişê lavlav û hîro de, li bin siya baskên FERAT kuta kiribû, em berzûrî jena dilê te dibûn, berzûrî esmanekî dergehgirî û zeyzefûnên tirsayî di lêvên te de dibûn. Me xwe davêt pêxêra Tembûra te, zû bi zû te bi tiliyên xwe yî hinekirî giyanê me mist dida û kenarên birêveçûna te bi derkêşana me yî bejindar şîn dihatin. Di xelmaşbûna çavên me de nexşeyeke bi simbilên bê baran, gul-

wazeke bengîn diteqiya. Keskesoreke rengtûj xwe berdida hedana lerza te û di gerdena te yî zîvîn de xwe diparast ji desthilatdarên ken û kêfxweşiya şevbuhêrkên te, xwe çem dikir hêlîna singa te, xwîna te dikeliya û canê te disincirî û qolinca te yî ko ji ber termê Helebçeyê mabû, ji xwe re, ji taya çiyana re, ji şebnema destê sibê re û ji çûkên malwêran yên bêrîkirinê re kiribû balgeha sermedî ya ji maç û rengên qedexekirî yên ala avê...

Ey avên vê êvara bextreş!!
Ey sorgulên vê Adara dilşikestî û radest!!
De kelekên şîniyê rawestînin.
De bedewbûna avê bilivînin.

De rêberên nenas di neynikên reşariyê de, bi qurtên ronahiya hêjayî hînî melevaniya bédengîya sînoran bikin!

De di sersala bîranînên malkambax de, peşkên azadiya şepal bihingivînin mijankên Xabûr û stêrkên bizdayî dawerivînin ji spîndarên bendmana bêol!..

Av e û bi aviya goristanên belavkirî di ser dev re çûye...

Av e û cokên poşmaniyê dizivirin himbêza umîdên serjêkirî...

Av e û pêl bi pêl xwe dighîne reva niştiman û li ser kurtepista vê xewnê lehiya eşqê dipûnîje, û gîhayê jibîrkirinê zarokekî avînî û gîrnijîna hetavê dizê.

3

Bûyer û rûpelên axê

Maka te ya ji hevokên cengê, ya ji veciniqandina talan û êrîşan, ya ko di gulîstana vê sosretê de gulîne birîndar û jibîbûyî diafirîne. Maka te û zingezinga hêz û betalyonan di bejna te de, bejna te ya ko me bi gulwazên rengînî hûnandibû. Ma kê em hînî stuxwariyê kirine, ma kê em ji himbêza te ya dilovan û berfireh revandine?

Hê eşqa me pîtanokên te yên kehrebanî bi şîr venekiribûn, hê tu di pêçe-

ka şevên havînê de bûyî, tu di dergûşa bîranînên pîrik û dayikên xemgîn de bûyî, »bi guhdaneke nazenîn û bê vaj« tu bi hetava destê sibê re dikeniyayî, te çandina mêweyên hebûna xwe di werzên Rojhît de kuta dîkir, em ji bi bîhok û hirmiyên te, bi xwîna maka te ya berfinê bi rivîna gerdenîka te yî dilrevînê nehatibûn kedîkirin.

Me dilê xwe ji şûnşopa axa te guvaşt, me canê xwe li ber gavên te vedida, lê hemû koremar û tûpişkên di bin çermê te de, bidilşadî, bi rojçêbûn û rojmirina me vedidan...

Me xwe newqî şîlan û sosinên te dîkir, me bi hayedarî deşt, zozan û daristanên te mist didan, me karexezalên te, pezkûvî û keroşkên te parastin ji çavnebarbûna biyaniyan, û tu di kulîlka emrê xwe de bûyî ey xaka ko ji ber sîm, dahol û leşkerên tolaz mayî!!.

Em.. Neviyên te yên bê nav û paşnav. Tuxmên ko di zikê MÎDYA de hatin avdan û perwerdekirin, pîkolîyê, dîlîyîyê, xwîmîjîyê em dan ber pêlên xwe û mîna qirşîkên li ber bayê, em li ber vîzevîza axîna qulopazîhev dibûn û mîna qeyikine bê melevan, em di lehiya gazî û hewarên te de çûn destê mirina bê bav û dê û careke din em li dilovaniya te poşman dibûn!

Ey axa tarîstana kurdnas!

Ey balendeyên Newrozistana ko nayê bilêvkirin, ey çûkên sergerdan. Ey goristanên ko di pencên axê de çavvekirî xew kirine!!

Werin! Ax e û bîna xwêdana bapîran ji awazên çiryayî difûre..

Kildankên baajar û gundan hildîperikin mijankên westyayî, girayî û ji bazinên zemîna diltenik bêperr mayî... Werin!!

Li ser bergên sotayî yên vê êvara dadayî hevdîtin ditewire, û ji qirika vê bahozê dengê bilûrê zelal û hêmin diherike.

Çar qulingên perşîrkî, bi hev re li esmanekî nûhilatî temaşe dîkin. Û bi dilsojîya stirana axê xwe dadidin asoya firînê...

Bi cejna arînê me serdemên te bi dar vedikin û ma'îkirina hinarkên te mebesta pêdariya me bû. Jiyana me bi çemên te dest pê dikir û hebûna te jî bi mirina me herikandina xwe berdewam dikir.

Bi tîrêjên maka te di lalbûna şevê de, me dida dû sîbera rûmetê, û herdem desmalên şîniya te, çerxên berbadbûyî yê ronahiya te di guldankên tenhatiyê de şîn dihatin û bi rondikên gunehkariya bêpayan hişîn dibûn, ey axa ko por sipî kiriye ji bûyeran.

Bihara 1992-an

Rono 1

Hêlîna me ya ji tevna bendemanê
çûkê nalînê di pencên demê de!
Porê te yê berdayî li ber bayê kovanê
Raperîna şevê di bêhişiya gemê de!

Rono 2

Pênc demsalên kerikî
Di hêsrên te de dinivin...
Pênc oqyanûsên zerikî
Di xwîna te de dilivin...
Buhareke qehweyî ye
Lêvên te dişo ji stêrkên tirsê...
Buhareke kesk î tarî ye
çiçekên gerdena te dike pîşo
Û guh nade pirsê
Û buhare te tê
Ji leylan û xweliyê
Ji kuncî û tutina qaçax
Ji pîvazterkên Xursê
Buhara te mîna ziya
Xwe dadida gîrnijîna Xwedan
Ji bêrîkirinê şiyar dike
Termê helbestan
Serpêhatiyên te dixwîne
Demsala te bi te
Û bi şîrava xewnan dimîne!!

Rono 3

Gula berbero
Ya ko her ro
Bi pêjna te dilşad dibû
Dilîland
Û çiya bi xwe re dihejand
Ya ko zerekî sosinî
Bi ser hinarkên roavahiyê de
Dirijand
Ew gul ...,
Bû kul...,
Ji hesreta hevdîna te
Pêsrên mirinê mijand!

Rono 4

Odeya me
ku di bayê wê de
welat
û çavên bendemanê
xwê dabûn..
Kenê te
ku bi dizî
êşa serê Xabûr
nalenala nerm î hûr
tê dabûn..
Zengilê dergeh
ku xwe spartibû
pencên tirsê
û giran-tava dilê te
ku ji esmanê sînga min
bariya
û giriya
/wê havînê/
bi seqema pirsê..

Ronahî

I

Bendewarekî dilsoj im

Di xumexuma navê te de

Bê kelek û roj im

Bendeee–ariya demê me

Di gavên te de, qudûmekî şkestî me!

Di bêdengiya lîwanê de,

tuê bizanibî ronahiyê

Ez kî me!

Qulingekî nijadşewat im...

raperîna awirên lat im...

asoya perengî me,

ji rengên şevê... berbat im,

di daristanên kenê te de,

Bêyî mistek sî me!

Di xaçerêkên birîna te de,

bi guliyên berfê

bi rewrewk û qerfê

Tol ristî me!

Û bendeee–arê te me

Koçerekî kul–pak im

/ dikim û nakim/

hîva çavê te, ji girî cuda nakim...

— keviyekî bêdîrok im

di biyabanên te de bêkok im

— di lîstgehên sînga te de, zarok im

/ dikim û nakim / peyvên te ji fixanê ranakin...

û bendemanê dûzan dikim di xwe de.

êzing im...
rêving im..
qermîçekên hinarkên tûyê me
pirîskên giyan... ji hêtûna gulê me
va...xewnên xwe yên mişt baran
 ji sînorên te re dikim zîndan
va... dihungivim şopa te
va... dilbijandina xwe ji gerdena te
 berdidim,
 va tuê bibarî ?!!
 Tuê bi xunavê şa kî
 Simbilên helbestan
Va... tuê bizanibî ko tuxm û xwezî me!

2

Bendee–darên te me
Gava ko pêlên kesk
di kelkela qonaxê de winda dibûn,
hespekî fal î çê bûm...
rêberê oxira mijê bûm...
min serî ji bayê kur distend
min reşgirêdana te di hişê xwe de
kiribû merbend
xuşexuşa sûlavan di porê te de
hatibû birîn, ewrên çiya ên bê rewa,
teyrên şev li wan geriyayî,
cenawerên çavgirikî
 serjêkirin beloq dikirin...
kulîlkên warwêranan... nameyên evîndaran
co... û keserên no, newq dikirin
zaroktiya ko bi tolkê re
 reviyabû /
ya ko di terkên havîna te de
 riziyabû /
ya ko em hiştin di zengilê tozê de,
va ye... ji nû ve di dorava bendemanê de
 xuya bû/

3

Û bendewarê te bûm.
Navnîşan û qelaş bûm,
bager bûm di banga laehiyê de...
perîşan û xaş bûm,
derbeder bûm di ferhenga tenhatiyê de...
karwanekî ji mewîjan derbas bû
Sîpanê Xelatê di destên elinda te de
bi bizav bû.

şkeftên aramê di qolinca te de,
— Nalenala nazenîn î,
— çavxumariya nijadperest,
— Mûmê veşartî di pênuşa GORAN de,
— Rêçên vemirî di sêdara PÎRAN de,
Wergerîneeee!!
Zimanê bendewariya giran.

4

Û bendewarê te me!
Gername bi te, bi reşbelekên evînê
û hespê min jî bi te ketiye..
tiriyê westanê me,
huçikên te bernadim
ku esman çardeşevî be:
di bergeha Ferat de bi dizî dibişire...
di movikên rojhilat de bîranîn diqêşire
ku esmanê talanê ji binî de bêşevî be:
di tava dilê min de biskan dihûne,
çavsor şor dibin,
lehengekî ji gwîzê me...
simaq im...
wawîkê xatir xwestinê me
qijalk bînteng dibin, lê lê dînê!!
êvarên cûmik di hevîna maçê de dereng dibin
lê lê dînê!!
Û her tiştî bi gunehkariyê dirêjim,
û ji keç-dîna xwe re dibêjim:

bendewaaa—barê te me
 xêzên cot im... di zemîna te de /
 gur û sot im... di birîna te de /
 çortan im, tama şor im di bin hesîra te de /
 volkan im, kor im, di desthilata pêşîra te de /
 kîn im, çavkaniya şîna comerd im... zelal im
 bo danheva morîkên rokê, şox û delal im
 bo lorandina şagirtên cengê dergûşa gurzê ZAL im
 pencereyên barana te me
 dûrî te me... porkura min!!
 Dûrî xwe me!!
 Ser bi te û bi tem im!
 Pîrekê ji xewnên agirperestan
 di navbera memikên te û lêvên xwe de
ava dikim
 şerbeta hirmiyên bi te da dikim,
 hêlana te,
 rêl û pesaran ji himbêzkirinê
radikim /
 peşkên sedefî ji dûmenên zistana te
derdikim /

 — Hec...hecîk
 — Hec...legleg
 — Hec...kêzik û kewekî ribad bi te
dadikim /
 serpêhatîyeke dilrevînî ji gumeguma giryanê
 kenekî bi çavşînk,
 pêlava ziyane
bi şîma serdemên te çêdikim /
 dil dikim çengil ji boyî jîna te,
 spîndarên porê te têne xwar
 diweşim ji derza te,
 hildikişim lerza te,
 dim...riiim
 neynûka te me,
 derbesta bendewariya xwe dikolim.

5

Şehîd û rûbar in
bi pêjna dildaran/ dikelin
çar welat in, bi lale û xelat in
ji lîrên eniya Zîn dikevin
û... sindoqa bûkaniya te vedikim...
şal û şapê riziyayî,
Belex û Zeredestê sêwî mayî li xwe dikim...
û bendemanê, ziryanê,
ser`avka lîlanê li te dikim...
—Sînga min çeper e
beranê evîna te me
keriyê nêrîna te me /
dî taristanên te de dibiriqim
dî buharên koça te de dixeniqim...
xox û berberoj çiriyan /
qizwan ji stêrkên rijyayî reviyân /
xeftanên qesebî di nava min de giriyan /
û min gazî te dikir /
tîrk û kevanên ronahiyê, min
nîşanî dilê te dikir!
Te guh neda dabeşkirina min,
reşkê şevê di kezeba min de rabû...
viyana min rijiya
şeva min şkest û bi te da bû...
xîrxalên te di gûzekên rê de asê man,
navê te bi devê min ket,
û bendewariya te,
bi qîrîn...di bîbikên welatekî xewrevîn de raket

Tilî

1

Vemirî ne..!

Di dumana bêagir de dirikrikin, di kenê bédeng

Û kelê de, li hev dipirsin..

Bizav nîşana demê ye, lê seranserî gıyan

Dorpêç dibe...

Bi naveroka xewnê, heyîn rist,

Bêqudûm pelû dibû dîwarê bédengiyê.

Li beramberî vê lehiya kor û yûz, vê bahoza şît

Û kawik, kî dikare nifirên bêcir û kevizgirtî,

Daqurtîne..??

Tiliyên ko bi kesera dîrokê hinekirî, dilerizîn.

Tiliyên ko êdî hew dikarin hêsirên peyrûzî

Rawestînin

— Evîndar bi girî, bi kûrekûrê bîna xwe vedikin

— Eger rondikên dil û cerg, çemên hinarkên wê,

Bêtin zuha kirin, eger kelem û singoya zingarî

Ji bîbikên wê bêtin hilkirin..

Pêwîst e tilî jîndar bin...

Pêwîst e tilî livdar bin...

2

Deh tilî tên serdana hişê wî. Bi sed awayî hişê

çilmisî tê guvaştin.. Wê çawan fêrî hijmartina

Tîliyan bibe..?

Di nav reşke tarî de digevize. Bêkenar û kenêr e,

Bêsî û stêr e, bêşar û şilêr e. Di aşê evîne de

Tê hêran. Xwe dispêre şaxên piyê wê, xweştama lêvên

Wê, dükela seqema singa wê.. ji rengên çavên wê,

Elfebaya xwe didize. Gula berberoyê li newqa xwezaya

Xwe dialîne, berê xwe, her derê xwe dide guhên wê :

— Du tilî nîşana serfiraziyê ne.. an xaçeke zêrîn in

— Bi seê, çar tiliyan mirov dikare zikê yara xwe ji

Ken biçirîne.

— Û... û bi tiliyekê, bi çûjinekê, bi serê pênûsekê,

Bajarekî ji berfê, ji kevokêm spehî, bajarekî

Xewnperest têt qir kirin, di bin perda jehrê de têt

Veşartin...

Bi tiliyekê mirovek çkî be bila bibeç têt kuştin...

çavek çî reng be bila bibeç têt

vejandin... Pirsek çî kê be bila bibeç têt kirin...

Û bi tiliyekê jî, evîndarekî dîn dikare dilbera xwe

şanî biçûk û mezinên bajêr bide..dikare, bi xwîne

navê welatê xwe, li ser dergehên qalind,

b i ç i r i s î n e.?

3

Hê jî vemirî ne..!

Vinevina zimanê wî ye. Guhên wê balgeha tiliyên wî ne:

— Mirovên cengperest yên ko her dem tifingên xwe

nîşanî defa sînga berbangê dikin, yên ko di hêlînên

kew û qulingan de hêkên çavsorî û zikreşiyê datînin,

yên ko her roj simbilên ciwaniyê bi girî vedikin..

— Bi tiliyên xwe yên mezin têne nas kirin.

Û ... mirovên Binefş-şîlanperest, yên ko gurz bi gurz çîçek û sorgulan

didin ber pozê jîyanê. Yên ko kelehên evîne ji nimebaran û buharê ava

dikin. Yên ko di kelekela rêçên dûr de dihelin. Yên ko rokên rengîn di

jene dilên xwe de, di sûravka çavên xwe de veşartine.. –Ew jî bi tiliyên

xwe yî mezin têna nas kirin.. Du tiliyên mezin weke hev nînin.

4

Hêdî hêdî, dem û cihan ji nav terkên tiliyên wî,

dişemite. Û.. ji nişkê ve, bi se xencera hişê xwe de

dişemite. Kê ev lehiya şet û deyûz afirandiyê?

Di wê neqeba tenik û teng de, di wê bizava

tûj û dirêj de, toza zaroktiyê qermîçekên mejiyê wî

mist dida û çermê dilê wî dinuxumand..

»şestilî« xwe çem dikir serdoşeka bîranînê:

Ho..hoo şetiliyo!!

Tu serokekî nenas bûyî.. Bi tenê palan, perîşanan û
parsekan ji te re digotin:

Tu jîrkê vê serdema qehpe yî..

De were lo çend trê n genim, ceh û pembo di ser şeva pişta te re
derbas bûne..? çend çemên xwêdan û axînan ji moxila

laşê te herikîn..? çend zordest û xwînmijan piyalên

meya xwe pê şuştin..?

Ma rast e şestiliyo

xelkên vî bajarî li hev digerinin û dibêjin: Xurtî û şiyana şestilî di tiliya
şesan de ye..?

Zarok bû, kolan bi kolan, firoşgeh bi firoşgeh li

şestilî digeriya, lê kerr û gêj dibû, carcaran li

hev rast duhatin, ziq li destên şestilî dinêrî,

kela dilê wî hênîk nedibû, çavên wî bi dû tiliya

şestilî ya şesan de, baz didan, pê rew diçûn.. diçûn

d i ç û n.

5

Vemirî ne!!

Diponije.. bîranîn ji serê tiliyan dinuqutin.

Zengil di xwîne de ye, dengê dilopan ji ber kiriyê.

— Dayîka ko bîna wê ji dara hinarê difûre..

— Sindoqa bûkaniyê mişt benî bestîq e..

— çirika bîrê, ava şêlû, qurta yekemîn..

— Mirîşka ko dida dû pişta wê, hêka ko bi lez xwe

digihand tiliyên bendemanê..

Û dawî...welatê ko xwe jê vedizî

yara ko ji maşên wê têr nebû.

6

Rûpelên çavan li ber bayê tiliyan têne hejandin..

— Ankîdo! Bo çi tiliyên te jî bi jana jiyane nehatin

bişaftin..??

— Sokrato! Bo çi tiliyên te bi jehrê tîna xwe şkandin??

— Zerdešto! Eger esmanê Belexê hê bi qralk û başokan neharibe cot kirin, eger dil bê cejn û govend be, eger lêvên wê, serê memikên wê yên pembik û step di nav serê tiliyên vemirî de neyên mist dan?? Helbet...dê çav ziq li çav binêre, dê dil ziq li dil binêre, dê tilî ziq li êgir binêrin...dê liv û dîrok ji neynûkan desat bi hilatê bikin!!

7

Di navbera çavên wî û matmayîna wê de asoyek ji xweliyê dihat ristin. Di wê kêlîka kerikî de, cihan bi kurtayî dixuya. Qeraxên wê cihanê bi oxireke şkestî xwe li ba dikirin..dengê wî –şermok û şaytok– di nav xirecira hêsrên wê de, winda dibûn. Peyvên wî bêtam ji serê tilîkan dipengizîn. Di asoya nû de, di perstgeha evîne de nimêj dikirin, xwe bi rondikan şad dikirin.

»Pêwîst e evîna xwe ji bayê reş, ji pencên sedsaliya bîstan biparêze.«

— Bawer ke.. ezê bi vî destî, bi van her çar tiliyan, jîndariyê li dar xînim.. tu carî ez dê li hember lerzê, na..na, ez dê li hemberî vemirandinê radest nebim.. Werzên tirsê di dil de.

Di zimanê wê de, stêrkên birîndar li bin guhê hevdiketin.. kurtepişt di lêvên wê de nivist..

— Tilî çar bin, an koremar bin, ji boyî evîna min û te ne asteng û serêş e..

lê ..neynûkek dikare dilekî –di kêlîkekê de– rawestîne.

8

Hin bi hin tiliyan ronahî dimiştin. Neynûk geştir bûn. Lerzê serê xwe xwar kir, çav li revê bû.

Hin bi hin tora dilê wê ew bi ser hev de dialand.

Tiliyan radipelîne.

Bi lalokên azadiyê di sînorê her çar tiliyan de, bê armanc in. Kêferatê dike, dilikume, dikeve, digindire, radibe û bi rabûne xwe re bejna êşê dipêve.

Li ser zil û qamira sînoran, axîma xwe yî bêhempa
belav dike.. Dide dû sîber û pişta xewnê...
çû... çû... çû... çû...

Li malzaroka xwe dipirsî, li şûnşopa zaroktiyê
digeriya.. Gava nêzikî dara hinarê bû, serê xwe danî
ser bîna dayîka xwe.. lê dengê Melê ew rakir ser tapanan:
Ehlê xêrê.. şeştilî çemir da we.. Laşê wî li Camiya
Mezin e, ê ko bê bi xêra xwe li ser nimêj ke, wê
Xwedê xêra wî binivîse...!!
Zû bi zû rondikan xaçerêkên xwe di kezeba wî de nas kirin...
Zû bi zû agahdarî xwe bû, ko tiliyên xwe di nav
hêlîna porê wê de ji bîr kirine.

Dayîk

Di esra teng de
di esra bêreng de û
di benefşa demê de
giyan xwe spartibû
dara hinarê
li ser serê te hehecîkên
serdema giryanê
— Kurê min!
Rewrewka dkrokê em xapandin
Axx dayê!!
De bi tayê xwe ê şîma kirî
kefenê roka ber êvarê bidirû!
— Pîrka we pir ji we hez dikir
Bastîq û benî ji we re dianî
Li gundikê Semço mast ji we re dimeyand
Karwanên evînê, toza birînê
Bi gavên xwe re dikişand
— Serxet û Binxet nebû
Lê belê xalê we di qiçîna teboxê de bi mayinan hatibû kuştin.
Di esra teng de
dara hinarê digrî
Hehecîk dişkin
Serdem dibawişkin
û bîranînên te
li hawîrdorî zaroktiyê rûdiniştin.

Seîd Rêzanî

Wê êvara ji guliyên Zêwa
te starana girî di dilê min de lorand..
Di xumexuma wê taristanê de
te dengê şîniyê
ji bin zimanê çîyan civand..
Em bûn gurzek stîrî
me sînorê bobelatê birî
û ...
şîva hesinî saza te
ji velerizîna destê rokê
kirî
û... berya ko di sibehên biyaniyê de
li ser piştî nalîna Amûdê
siwar bim
evînê ez kirim pêlek
bi mûsîqa te
xelkê dengê birîna min
nas kirin..
Serê min yê tevîzî
li ser balgeha straneke te
rast kirin..

1990

Amûdê

Her sibe
me gulên te yên zikmakî
me rêçên evînê û dilpakî
bi xunava bêrîkirinê diparast
dergehên bi navnîşanan şînê
di axîna te de
peşkên barana sersar û dîn,
û me xewrevîn bi ebrûyên hêviya stewr dialast
em çûn xwê... dara tûyê di tozê de ma,
em di sînga te dev ji girî lal bûn
lê tu mayî, zengil
û temaşevana dilrast.

Menal

Bo Menalê

Du sal çûn!
Di ser şiva bêrîkirina min re
derbas bûn.
Du sal çûn!
û berf di nava min de disincirî,
çiqasî dûr im ji wê hinarka kelegirî!?
Te piştta xwe dabû dîwêr
hêsrên te di çavên min de
bûn kêr
min hewil da ko xatir ji te bixwazim
lê wê nîvrojê
apê te ji kulan re
bûbû çêr
Menal!!
Menale!
Du sal çûn!
maka dîlzariyê çirandin
ez û tu,
qonax û Gurê Manco ji dayîk bûn
û birîna giyanê min
hê jî maye bê dirûn!

Sîpano

Ji bo M. Efff

Şev bû...
bajarekî bêdeng û dev bû
canê te bi girî re li hev bû
pencereyên bîranînan
bi bagera nermînî
di dilê te de vedibûn
lerza qonaxê di dilovaniya berfê de
digevizî.
Û çûkên destê sibê
ji çîveçîva pênûsê derdibûn.
Te dîwarê min yê hilweşuyayî
bi xwe re dilorand
te baz dida
te xwe dida
ber hilma welat
te bi ewrên evînê
barana sirgûnê dicivand...
tu diterikî
tu hildiperikî
tu hildiperikî salên reviyayî
tu dibûyî qublename
û rivîna
stêrkek nûriyayî!!!

Taha Xelîl

Dê êvarek ji mijê
li me bipirse!!
Çavên berfê li ser devê rîya te
qerimîn!!
Paytext û meyxane
şûnşopa kenê te ê koçerane
bi xwe dadikin
çûkên çiya ên şîrkî
sinbilên helbesta dilşkestî
bi nikulên Helebçeyê
ji xewna bêbinî radikin
nêzîk!!
Em ê di festîvala giryanê de bicivin
dê rexên te ji dara dilê min
biweşin!!
— Xwe ji sînga min bernede
Zîna baskokirî
bi tofana şîniyê nede
navê bajarê xwe
derdê tirşokî
li ser dîwarê odeya min
raxîn!
Bavê Lorka
hêdî hêdî
ji reşka çavê Mizgîn
daxîn!
Nêzîk!!
Êvara ji tûtînê
dê ji me bitirse!!

Ferat

»Carekê«

— Eger tu hatî

û lehiyek,

bo min kir xelat

— Eger te ez dawêşandim

ji toza

tirsê..

— Eger te ez meşandim

li ser pêla

pirsê..

— Eger te ez hiştim

di hêtûna

hawarê de..

— Eger te ez kuştim

di dumana

dildarê de..

— Eger te wêneyên kovana

bi şebnemê

şil kirin..

— Eger te çar rexên cihanê

di birîna kewê min de

kil kirin..

— Eger te rengê xwe ji

keskesorekê

kirî..

— Eger te »ronahî« ya min

bi dizî

dî..

Tu bi Xwedê kî bêje:

Bo çî, ta kîjan jînê

tu wê hêsrana birêjî..?
Bo çî ro li ser serê te
xav û gêj e...?

Girê Şermola

Bo Seîdê Melle

Li başorî Torosekê kovandar
li rojhilatê hevêrtirşê giryanê
di navbera du goristanên zêrek de,
serê xwe dihejand,
çêrokên xwe dirijandin,
— Li zaroktiya me temaşe dikir,
agirê newrozê diarand,
— Xweliya xwe bi ser neynika xewna me de dadikir!

Dûrî

Biyani av e
axîna te derya ye
kolana şerpeze
ez ê vê carê
xwe bavêjim sîtava te
mîna lehiya kor..
nehişî,
wek leşkerê bêgor..

Pirs

zîstan germ e
bîna mirinê ji
baranê dipijiqe
piştî kêlîkekê
dê tava pirsan raweste
taku dilê rastiyê bibiriqe!

Dîlan

Destên xwe dan ber baranê
çavek da Kulêlka Nîsanê
pirsa xwe
bi qebqebê av da
xewna xwe,
bi halanê re hilda
û berê xwe da
vebişirandina şîlanê..
Dîlan bû pêlên gumanê
û Dîlan ma!!
Ma xweşmêrê Dîlanê!!

Bo Remzî Kerîm (S. Rêving)

Di wê şeva spî de!
Ez û tu û berfa Stokholmê
bi hevdu re digiriyan.
Ew şev helbestek xemgîn û nemir e
lê mixabin ko ez ê tu carî nîkaribim
wê binivîsim.